

יבמות לד

משה שווערד

1. עוד עיין מראה מקומות לדף לג:

2. רש"י מסכת יבמות דף לד עמוד א

ומאן האי תנא - דמתני' דאית ליה איסור חל על איסור בין על ידי כולל בין באיסור מוסיף בין על ידי בת אחת כגון אלו שחייבין ארבע חטאות וכשקידש ראובן את רחל תחלה נאסרה על שמעון משום אשת אח ואשת איש והיינו בת אחת וקמחייב ליה תנא דידן אתרוייהו חזר שמעון וקידש לאה מיגו דאסרי ליה הנך קדושין בכולהו שאר אחוותא משום אחות אשה אסרי ליה נמי באשת אחיו משום אחות אשה ואף על גב דאסורה עליה וקיימא והיינו איסור כולל ועדיין רחל זו מותרת לראובן בעלה פירסה נדה מיגו דאיתוסף איסור עלה לגבי בעלה משום נדה איתוסף בה נמי איסור לגבי שמעון הרי איסור מוסיף.

3. שערים מצויינים בהלכה

דף לד. יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד. יש לדקדק דקתני אכילה אחת משמע שיעור כזית, והרי חושב כאן גם איסור יוה"כ, ובאיסור זה צריך דוקא שיעור כותבת כדאיתא במס' יומא (עג:). ונראה דקי"ל חצי שיעור אסור מן התורה, ומשום דחזי לאיצטרופי כדאיתא שם (עד.), א"כ כל החיובים מתחיל בתחלת האכילה ונגמר כל אחת בזמן שלן, ושפיר חשיב באין כבת אחת. ועי' מה שכתבנו לעיל (לג. ד"ה אי נמי) דבר כזה בשם התוס'. וע"ע מה שכתבנו במס' שבת (קב. ד"ה יש אוכל), והבאנו דברי המהרש"ל ושו"ת הגרע"א.

4. תוספות מסכת יבמות דף לד עמוד א

אם היתה שבת והוציאו כו' - בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) רצה לדקדק מכאן דאין עירוב והוצאה ליום הכפורים מדאיצטרך למנקט אם היתה שבת כו' דהוה ליה למיתני ואם הוציאו חייב ומסיק דיש עירוב והוצאה ליוה"כ ולאפושי חיובי נקט שבת וחייב משום שבת ויוה"כ וא"ת והיכי חשיב רבי מאיר חיובי הוצאה בהדי חיובי דאכילה מה ענין זה אצל זה דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב ואר"י משום דבשעת בליעה אתי נמי חיוב הוצאה אף על גב דאכתי לא נח משום דבליעתן זו היא הנחתן כדאמר רבא בפרק המוציא יין (שבת דף פ.) הוציא ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן.

5. תוספות מסכת יבמות דף לד עמוד א

והוציאו בפיו חייב - והא דאמר בהמצניע (שם דף צב.) המוציא בפיו ובמרפקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאים במידי דבר אכילה הוי שפיר דרך הוצאה בכך פ"י הקונטרס דאיכא הכא איסור בת אחת דכשקידש היום חל עליו איסור אכילת יוה"כ ואיסור הוצאת שבת וקשיא לרבינו יצחק דמה ענין זה לאיסור חל על איסור דאפילו למ"ד אין איסור חל על איסור אפילו בבת אחת הכא חל לכולי עלמא אפילו בזה אחר זה ואפ"י יעשה אכילה והוצאה בזה אחר זה ואפילו חלו שבת ויום הכפורים בזה אחר זה שבשביל איסור מלאכת שבת אם הוא תחלה לא ימנע איסור אכילת יום הכפורים לחול אחריו שעדיין לא נאסר זה מחמת השבת וכן איפכא ואמר רבי יצחק דאיסור בבת אחת היינו איסור הוצאה דשבת ואיסור הוצאה דיוה"כ כדפרישית דנקט שבת לאפושי חיובי.

6. רש"י מסכת יבמות דף לד עמוד א

אבל הכא - גבי נשואין אין זמנו בהול דאין זמן קבוע למצוה וה"ל למידק.

7. רמב"ם יד החזקה הלכות אישות פרק ג

(כג) כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקידושין הוא או שלוחו ואחר כך מקדש בדרך שמברכין קודם כל המצות ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה מה שנעשה כבר נעשה.

8. רא"ש על כתובות פרק ראשון - סימן יב

ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה ... וברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה ...

9. תוספות על יבמות דף לד/א

מתוך שלשה עשר לאחר שלשה עשר לאיחויבי אינהו. ... זו שופעות לאו דוקא אלא שראתה ולא טבלה בינתים ולגירסת ר"ת שראתה בתוך ג' ולא טבלה עד לאחר י"ב:

10. שערים מצויינים בהלכה

<p>הקשו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א, הרי אין נעשין גדולים בשנים בלבד, אא"כ הביאו שתי שערות, ואי אפשר לצמצם שיביאו כולם בבת אחת, ואין לומר שהביאו השערות מקודם וכשהגיע שנת הי"ג לאלו ושנת הי"ד לאלו הגיעו לגדלות בפע"א, דהא תנן (נדה מו.) דדינן כשומא בעלמא, ותירצו בבדקו אותם באמצע היום של פירקם ומצאו בס' שערות, ואמרין דאזלינן בתר חזקה דהשתא, כלומר מדהשתא הם גדולים גם בתחלת היום הם גדולים כדמצינו כהאי גוונא במס' קידושין (ע"ט).</p>	<p>כשופעות מתוך י"ג לאחר י"ג לאחויבי אינהו, ומתוך י"ב לאחר י"ב לאחויבי אינהו. עי' ברש"י שהנקבה באה לכלל עונשין בת י"ב שנים ויום אחד, והזכר בא לכלל עונשין בן י"ג שנים ויום אחד, ומשכחת לה שהזכרים נולדו באחד בתשרי, ולשנה הבאה נולדו הנקבות באחד בתשרי, נמצא דביום אחד מישלם י"ב לנקבות וי"ג לזכרים, ומסרו הקידושין שיחולו ליום המחרת שהן נעשין גדולים, והנקבות התחילו שופעות דם בסוף שנת י"ב עד למחר, ואע"ג שנעשו נדות קודם מ"מ לא היו אסורות עדיין לאלו לפי שאינן בכלל מצות, וכך אלו לא היו אסורות מטעם זה לפי שאינן עדיין בני מצות, נמצאו הקדושין ואיסור עונש נדות חל עליהם כשחשכה ראש השנה של י"ג לנקבות שהוא שנת י"ד לזכרים, ובשעה אחת חלו כולן כו'.</p>
---	---

11. ערוך לנר על יבמות דף לד/א

שם בשופעות מתוך י"ג: המשנה למלך (הל' אישות פ"ב) הקשה דמתי אייתי ב' שערות דבתוך זמן שומא הם ולאחר זמן אי אפשר לצמצם ותירץ בשם גדול הדור דאיירי שהביאו סימני סריס ואיילונית והסכים

עמו המ"ל ע"ש, ואני מתמה דאיך אפשר לאוקמי' כן דהא קתני במתניתן ומפרישין אותן ג' חדשים ובסריס ואיילונית לא צריך הפרשה כמו בקטנות דתני שם כיון דאין ראיות להתעבר וצ"ע על הגדולים איך לא הרגישו בזה, ואפשר לדחוק דמשכחת כגון שהחליפו בשנים שבין י"ג לכ' שספק סריס ואיילונית הם ולכן צריכין הפרשה ומכ"מ כשנעשו אח"כ ודאי סריס איגלי מלתא למפרע דגדולים היו:

12. תוספות רא"ש על יבמות דף לד/א

והא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה. וא"ת מאן לימא לן דאיירי בביאה ראשונה שלא נבעלו ולגירסת ר"ת שגורס מתוך ג' ניחא. ורבי' מאיר דקדק משום דמשמע ליה דמיירי בבתולה מדקתני ובשעת כניסתן לחופה הוחלפו ואז משכחת לה ט"ו חטאות, אבל קודם כניסתן לחופה לא דליכא חטאת משום אשת איש דאז לא הויא אשת איש אלא נערה המאורסה ונערה המאורסה ליכא כרת ולא מיחייב על שגגתה חטאת ולא חשיב לה נמי בשלשים ושש כריתות, וא"כ ע"כ מיירי בבתולה דאי בעולה מעיקרא נמי קודם כניסה לחופה הויא בחנק בהתראה ובלא התראה בכרת ומיחייב על שגגתה חטאת:

13. ספר לעינים למשפט

שאיין אשה מתעברת מביאה ראשונה, ע' ר"ן (פ"א דקדושין) שרק רוב הנשים כן אבל מעוטן מתעברות, ומד' המאירי נראה דס"ל שכל הנשים כן, והגר"ב (מ"ק אב"ע סי'

14. שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - אבן העזר סימן כב

קבלתי מכתבו ואישתהי כ"כ על הבי דואר. ובדבר שאלתו בתולה נשאת ט"ו באב וילדה כ"ה שבט ולד של קיימא ושאל בעלה אם רשאי לקיימה. הנה שאלתו אם נימא שנתעברה מביאה ראשונה לפי שאיין אשה מתעברת מביאה ראשונה. אני תמה ואפילו אם לא נתעברה מביאה ראשונה ואפילו אם נימא הצד היותר חמור שלא לבשה לבנים עד יום שביעי עכ"פ טבלה שלהי אב קודם ר"ח אלול וילדה כ"ה שבט אפילו אם ילדה בתחלת שבט **אכתי בר שבעה הוא** כי שפורא גרם כמבואר באה"ע סימן ד' סעיף י"ד בהג"ה אשה שנתעברה מבעלה סוף סיון וילדה תחלת כסליו אע"פ שאיין ביניהם רק חמשה חדשים לא חיישין לבנה לומר שהיתה מעוברת קודם לכן דהחדשים גורמים ואם הדבר כן בחשש ממורת שהוא דאורייתא ק"ו בנדון דידן שאיין כאן רק חשש מינקת חבירו שא"צ לפרוש מאשתו. ואפילו לענין חליצה ויבום הולד הזה בחזקת בנו ויזכה באשתו ובולדה ולא יחוש כלל ובפרט שלפי מכתבו היא בחזקת כשרות וצניעות. **וגם יפה כתב שבזה"ו אין לומר שאינה מתעברת מביאה ראשונה** ואולי הערה בה ולא גמר ביאתו בפעם אחת ובין כך השיר בתוליה ולא הרגיש ולבסוף בעל **וגם שמא מיעד ומשמש בה קודם ביאה ולא הרגיש בהשרת בתולים. וגם נלע"ד שכוונת חז"ל שע"פ רוב אינה מתעברת מביאה ראשונה** ולכך הקשו ביבמות דף ל"ד למה צריך להפרישה והא אין אשה מתעברת וניזיל בתר רובא וכן הקשה מתמר היאך הפקירה עצמה ליהודה ומהיכא תיתי דהיא ממיעוט ותתעבר מביאה ראשונה. **ובזה יתורץ קושית מהרש"א דלמה לא הקשה מלאה שג"כ נתעברה מביאה ראשונה. ואף שהתוס' בפ' הערל כתבו בלשונם לאה מיעכה באצבע מ"מ המקשה דלא אסיק אדעתיה ממיעוך אצבע למה הקשה מתמר ולא הקשה מלאה שקדמה לתמר. אבל לפמ"ש לעיל לק"מ דלאה מעשה שהיה כך היה שהיתה ממיעוטא שנתעברה מביאה ראשונה והתוס' שכתבו דמיעכה באצבע היינו למסקנא אין אנו צריכין לדחוק שהיתה ממיעוטא. ובזה שלום. דברי הד"ש:**

15. שערים מצויינים בהלכה

דהא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה. כתב בתשו' נודע ביהודה (מהד"ק אה"ע"ז סי' כב) דהא דאינן מתעברות מביאה ראשונה, היינו שעפ"י רוב אינן מתעברות, ולכן הקשה הגמ' למה צריך להפרישם והא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה וניזיל בתר רובא, וכן הקושיא מתמר היאך הפקירה עצמה ליהודה, ולמה חשבה שהיא מן המיעוט ותתעבר ממנו. עוד כתב דבזה"ו אין לומר שאיין מתעברת מביאה ראשונה, אולי הערה בה ולא גמר ביאתו, אבל השיר בתוליה ולא הרגיש כו', והכשיר האשה לבעלה, עי"ש. וכן בנו הגר"ש בתשו' שיבת ציון (סי' עג) דן במעשה שהיה כו', והביא דברי אביו, וכתב דמפורש בר"ן (קידושין י. בסוגיא דתחלת ביאה קונה) דהא דאמרו דאין אשה מתעברת כו' על הרוב קאמר וזימנין דמתעברת והכשיר נמי כו'. ועי' מה שכתבנו לקמן (לה. ד"ה אנוסה ומפותה).

16. ערוך לנר מסכת יבמות דף לד עמוד ב

בגמרא והא תמר בכיאה ראשונה אעברא. ק"ק מנ"ל כן דלמא יהודה ג"כ בעל ושנה וי"ל דבהא דכתיב **ביהודה ולא יסף עוד לדעתה** הביא רש"י בחומש ב' פירושים אי לא הוסיף או לא פסק והוא בגמרא דסוטה (י ב), והנה הרמב"ן כתב דא"ל דלא בא עלי עוד מפני שהיתה כלתו שהרי ייבמה כדון דקודם מתן תורה הו' יבום בקרובים ומשייבמה נעשית כאשרתו לכל דבר ע"ש, אכן לכאורה יש להשיב על זה אי אמרינן אבות קיימו את התורה א"כ ודאי מה שהיו יכולים לעשות להחמיר כדון תורה עשו אבל לא להקל וכן כתב בפ"י הרא"מ פ' שמוות בפסוק ויהי בדרך במלון **וכיון דהי' דין יבום בקרובים א"כ לא הי' יהודה יכול לבטל יבום לגמרי ושפיר ייבם בכיאה ראשונה אבל בכיאה שנייה כיון דבזה לא שייך יבום עוד ומדאורייתא לאחר מתן תורה ליכא יבום בכלתו לא נעשית כאשרתו א"כ בזה החמיר כדון תורה שלא לבוא עלי' עוד**, ובוהו יש ליתן טעם למ"ד לא הוסיף ומה שהרמב"ן לא כתב כן משום דלשיטתו אזיל דכתב אצל מגדף דקודם מ"ת הי' להם לגמרי דין ישראל אבל חכמי צרפת שהביא שם חולקין עליו וס"ל כדעת הרא"מ כמו שכתב הפרשת דרכים (ד' א') ולשיטתם י"ל כדברינו, ולפ"ז י"ל דלהך מ"ד פריך הכא וא"כ יהודה ודאי לא בעל ושנה דלא יאונה לצדיק כל און וגם תמר הצדקת לא היתה עושה איסור בכיאה שני' אחר שכבר קיים מצות יבום, אכן גם למ"ד לא פסק יש ליתן טעם ע"פ מה שהביא הפרשת דרכים שם פלוגתא שבין גמרא דילין ובין המדרש דגמרא דילין סובר כשיטת הרמב"ן שיצאו מכלל ב"נ אפילו להקל וע"פ המדרש דוקא להחמיר ע"ש, וא"כ י"ל דמ"ד לא פסק ס"ל כהך שיטה דהי' להם דין ישראל אפילו להקל ומ"ד לא הוסיף ס"ל כהך שיטה דוקא להחמיר וע"פ הך שיטה פריך ג"כ הכא:

17. תוספות מסכת יבמות דף לד עמוד ב

ולא כמעשה ער ואונן דאילו התם שלא כדרכה - **משמע דאסור לשמש שלא כדרכה ותימה דבפ"ב דנדרים (דף כ:)** אמר ההיא דאתיא לקמיה דרבי ואמרה ליה שולחן ערכתי לו והפכו אמר לה בתי התורה התירתיך **לו ומסיק דהלכתא הכי והפכו היינו שלא כדרכה לפי שמצטערת בכך שנא' (בראשית לד ב) וישכב אותה ויענה שעניה אותה שלא כדרכה וכן אם תענה את בנותי (שם לא) שלא כדרכן דאי הפכו היא למעלה והוא למטה לא היתה קובלת על כך וכן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:)** אמר עובד כוכבים הבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה ופריך מי איכא מידי דישאל לא מיחייב ועובד כוכבי' מיחייב והיינו האי לא מחייב היינו דבישראל שרי דאי איכא איסור בישראל ניהא דמחייב בעובד כוכבים מיתה דאזהרתן זו היא מיתתן כמו בגזל ושאר דברים [1] **ואר"י דהתם מיירי בלא הוצאת זרע דשרי דכיון דליכא השחתת זרע לא הוי כמעשה ער ואונן [2] עוד אמר ר"י דלא חשוב כמעשה ער ואונן אלא כשמתכוין להשחית זרע ורגיל לעשות כן תמיד אבל באקראי בעלמא ומתאוה לבא על אשתו שלא כדרכה שרי כדאמר' בנדרים (דף כ:)** כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו יעשה משל לבשר הבא מן הטבח ודג מן הציד רצה אוכלו צלי רצה אוכלו מבושל רצה שלוק.

18. ספר לעינים למשפט

ע"כ א. אינו אלא כמעשה ער ואונן, וה"ט, וסעיף ה וע"ל דף יב ע"ב. תוד"ה ולא זכו ואור"י זכו ועוד זכו, ר"מ שם ה"ט, טוש"ע אב"ע סימן כה סעיף ב בהגה. ד' הר"מ שמותר שלא כדרכה ובלבד שלא יוציא זר"ל וכתרוץ הא' של הר"י, ובטוש"ע בהגה הביאו גם התרוץ השני כיון דהוי רק באקראי, והב"י כתב דדבר קשה להתיר זה ושומר נפשו ירחק מזה.

19. בית יוסף על אה"ע סימן כה

ומה שכתב רבינו בשם ר"י ... וכתב הרא"ש שם דהאי שינויא בתרא עיקר (א). **ודבר קשה הוא להתיר לו להכשל בהוצאת זרע לבטלה אפילו באקראי ושומר נפשו ירחק מזה ומכיוצא בו** וכבר כתבתי בזה. [בדק הבית] **ואילו היה ר"י רואה מה שאמר הזוהר בעונש המוציא זרע לבטלה כי הוא גדול משאר עבירות שבתורה לא היה כותב זה שכתב** [עד כאן]:

20. תוספות מסכת יבמות דף לד עמוד ב

דעתאי עלך הואי - אמר רבינו תם משום ההיא עובדא דפ"ק דב"ב (דף יב:); דאמרה בת רב חסדא תרווייהו קבעינא והיתה מצפה שתתקיים נבואתה לפי שהיה לרבא אשה אחרת איחרה לינשא לו ואפ"ה היתה מצפה לו.

21. ים של שלמה מסכת יבמות פרק ג סימן כ

דין כל ששהתה אחר בעלה עשר שנים ולא ילדה, שוב אינה יולדת, ואם ילדה אסורה לבעלה כהקן משום זונה, אם לא שדעתה היה להנשא (לו) גם נ"מ לדינים אחרים, עיין מבפנים:

מסקינן (ל"ד ע"ב) א"ר יוחנן, כל ששהתה אחר בעלה עשר שנים ונשאת, שוב אינה יולדת, אמר ר"נ, ל"ש אלא שאין דעתה להנשא, אבל דעתה להנשא מתעברת, אמר ליה רבא לבת ר"ח אשתו, שהיתה נשואה כבר לרמי ב"ח, קמרנני רבנן אבתרן, כלומר, ששהית עשר שנים ואח"כ הולדת, ואומרים שמא נבעלת בזנות בינתיים, אמרה, דעתי היה עליך כל עשר שנים, ולא איסתייע מילתא להנשא לו, בתוך עשר, או אפשר שהיה לו אשה אחרת, והמתינה עד שמתה, **כמו שפי' התו' (ד"ה דעתאי) י"מ, הא דקאמר נמי ר"נ ל"ש אלא שאין דעתה להינשא אבל דעתה להנשא מתעברת, פי', שהיה דעתה להנשא לאותו שנשאה, וכגון שלא היה לו אשה, וידעה ביה, אבל לא ידעה ביה, או שהי' לו אשה כל זמן זה, דלא היה דעתה עליה, שוב אינה מולדת, ואם ילדה אסורה לבעלה, ושאיני בת ר"ח, שהיתה מצפה עליו על דרך נבואה, (ב"ב י"ב ע"ב) כמו שפי' ר"ת, ואני אומר דל"ש דר"נ סתמא משמע, כל היכא דדעתה היה להנשא בין לזה בין לאחר, והא דידעינן בה שלא היה דעתה להנשא, כגון שקפצו האנשים לישא אותה, והיא לא רצתה כל ימי עשר שנים, מפני כבוד בעלה, והשתא מתיישב שפיר מה שאמר רב' רבנן מרנני אבתרן, שהרי קפצו עליך כמה אנשים הגונים, ולא רצית להנשא מפני כבוד בעלך, ואף שאיני חושדך, דאפשר לא היו הגונים בעיניך, ותלית בכבוד בעלך, אבל רבנן מרנני, והשיבה אמת שהיו אנשים הגונים כראוי, אבל מה שלא נשאתי להם, שדעתי היית' עליך, מפני אותו נבואה שאמרתי בקטנותי, תרוייהו בעינא. כמו שפי' ר"ת...**

22. ספר לעינים למשפט

כל ששהתה אחר בעלה עשר שנים וכו', בפוס' ליתא, וע' יש"ש שכ"ז להלכה שאם יולדת אסורה לבעלה, ובדעתה להנשא י"א דדוקא בדעתה להנשא לזה, ודעתו שאין חלוק, וכן הובא לגבי הבחנה דכמו שקטנה מחזירין אותה מיד ה"ה זו דשוב אינה יולדת, וע"ז פליג ר"נ דשמא היתה דעתה להנשא ע"ש.

23. ספר חסידים - סימן תצג

וכתיב (דברים כ"ה ה) כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם, יחדיו **פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, שהרי אמר הכתוב (שם שם ז) להקים לאחיו שם**, הרי כשיהיה בן שלש עשרה שנה היא כבר בת שנים רבות, וכשהוא בן י"ח או בן כ' היא אינה ראויה ללדת. **שהרי אלמנה שעכבה בלא בעל עשר שנים, שוב אינה יולדת, שהרי לאחר שמת בעלה נולד זה.** ובן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה, הרי עשר שנים אינה בכלל להקים לאחיו זרע...

24. ריטב"א על יבמות דף לד/ב

לגוי נבעלה. פי' לא נבעלה ממש במעשה אלא שנתאותה לו **ובענין זה (התשובה) [התשווקה] חשובה כמעשה דלא למהוי לה עקרות:**

25. ים של שלמה מסכת יבמות פרק ג סימן כ

... תו מסיק, ההיא דאתאי לקמיה דרב יוסף, א"ל ר' שהיתי עשר שנים וילדתי, א"ל בתי אל תוציאי לעז על דברי חכמים א"ל ר' לגוי נבעלתי, ומקשים העולם, מה היה [לה] לגלות סרחונה, ולעשות צחוק עם רב יוסף, נ"ל דה"פ, ר' לנכרי נבעלתי באונס, ובעבור שהייתי מצטער בדבר, בזכרי אותה המעשה, מקרה לא טהור אשר בא לידי, ונהניתי מעבירה, וכדי לקבל תשובת המשקל עלי, כפי ההנאה באיסור אשר בא לידי, מתוך זה היה דעתי תמיד על הביאה, ולא פסק חוש תאות המשגל מן הרחם, וילדתי אף אחר עשר שנים לביאת הגוי, ופירושא דהאי סוגי' דמייט נ"ל, דקאי אמתניתין דלעיל (ל"ג ע"ב) שקטנות מחזירין אותן מיד, ה"ה נשים ששהו עשר שנים, שג"כ מחזירין, ששוב אינה יולדת, רב נחמן אמר ל"ש אלא שאין דעתה להינשא כו', פי', אפילו הכי אין מחזירין אותן, דילמא דעתה להנשא, ומביא כל הנך עובדא, לסייע לר"נ, דאסורה להנשא אפי' לר' יהודא, דשרי בעקרה וזקנה, שאינה ראויה לילד, מ"מ הכא אסורה, דשמא דעתה היה להנשא, או נבעלה לנכרי, וכדפ':

26. ערוך לנר מסכת יבמות דף לד עמוד ב

בגמרא שוב אינה יולדת. לא ראיתי לפוסקים ראשונים ואחרונים שהביאו לדין זה ולכאורה יש נפקותא טובא לענין דינא שלא ישא אותה מי שאין לו בנים כמו שאסור לישא עקרה וזקנה וא"כ ה"ל להפוסקים להביאו רק

המהרש"ל ביש"ש כתב דין זה לענין אם נשאת לכהן וילדה שתצא דאמרינן ודאי זינתה, ולענ"ד ק' טובא דא"כ כש"כ דלא ה"ל להפוסקים להשמיט מימרא זו, ולכן נ"ל דכבר הביא המהרש"ל בשם י"מ דמה דאמר ר"נ דעתה להנשא בעינן שתהי' דעתה לאיש הזה דוקא שנשאת לו והוא חלק על י"מ וכתב דאפילו לא הי' דעתה רק על איש דעלמא ג"כ ראוי' להתעבר ע"ש, וראיתי ראי' לדבריו מדברי הריטב"א בשמעתין שכתב אהא לכותי נבעלתי לא שנבעלה לו ממש אלא שהי' דעתה עליו, הרי בפ"י דס"ל דלא בעינן שתהי' דעתה דוקא לאיש הזה שנשאת לו וא"כ כיון שבדעתה תלי מלתא אין להחזיקה באינה בת בנינים:

ובזה מתורץ מה שקשה על רבא היאך נשאה וגם מה דקאמר מרנני רבנן אבתריך ומה רנן שייך דאפשר שהי' דעתה להנשא אבל י"ל דודאי רבא כבר ידע שדעתה עליו ולא חשדה ורק ששמע מרבנן שלא ידעו הך דר"נ וסברו דנבעלה ממש בעינן שרננו ואמר לה דרך בדיחותא לשמוע מה תענה לו אבל היא פ"י פתחה בחכמה ואמרה האמת וכן הך דבאה קמי' דר"י או דלא ידעה דדעתה להנשא ג"כ מהני או דאמרה בפ"י שלא הי' דעתה להנשא ולכן לבסוף הודה שנבעלה לכותי או כפ"י הריטב"א שהיתה דעתה לו ובהא אמרה אמת שלא הי' דעתה להנשא כיון שאין לו בה נישואין, **אכן עכ"פ ע"פ המסקנא דפסקינן כר"נ דדעתה להנשא ג"כ מהני אין להוציא אשה מחזקתה שהוא ב"ב אלא אמרינן שדעתה להנשא הי' ואפילו אמרה בפ"י שלא הי' דעתה להנשא אינה נאמנת לגבי הבעל ולכן השמיטו הפוסקים ולכן לענ"ד אין להחמיר שתצא מבעלה כהן:**

1. בן יהודע על יבמות דף לד/ב

והנה יש להקשות מאחר שגם לאה מוכרת לומר שמיעכה באצבע, למה נקראו מועכות של בית רבי על שם תמר ולא נקראו על שם לאה דהיתה קודם תמר. גם ארז"ל [בראשית רבה נ"א] על בנות לוט נתעברו מביאה ראשונה, וכן אמרו [שם מ"ה] על הגר, ומוכרת לומר דמעכו באצבע, וכולהו קדמי לתמר. [1] ונראה לי בס"ד דאיתא בספר פחד יצחק, חידוש נפלא, דאם נולדה נערה ביום ששי בשבת לא יהיה לה בתולים, כן היה הטבע בזמן הקדמונים, ולכן היו עושים קבלת עדות על לידתה ביום שנולדה, כדי שלא יהיה לבעלה טענת בתולים, ע"ש, ולפי זה כיון דהטבע בזמן הקדמונים היה כך, אפשר דלאה וכן הגר וכן בנות לוט נולדו ביום ששי, דלא היה להם בתולים מעיקרא, ולכן אשה זו תתעבר מביאה ראשונה, דאין כאן צורך לעשותה כלי, דהוא עשוי מאיליו, ולא התחילה תקנה זו למעך באצבע אלא מתמר ואילך. [2] ועוד נראה לי בס"ד, דלעולם גם לאה אמנו ע"ה מיעכה באצבע, אך לא עשתה דבר זה מדעתה ורצונה, אלא כך צוה יעקב אבינו ע"ה לרחל אמנו ע"ה שתעשה כך, כדי שלא תהיה ביאה ראשונה בלי הולדה, ורחל מסרה דבר זה ללאה עם כל שאר סימנים שמסר לה, וכן הגר אברהם אבינו ע"ה צוה לה בכך, ובנות לוט אין הכי נמי מעכו באצבע, אך לא רצו חז"ל לקרא למועכות של בית רבי שהיו גדולים על שם בנות לוט, וקראום על שם תמר שהיא עשתה דבר זה מדעתה ורצונה, דרוח ה' דבר בה שתעשה כן, כדי שתתעבר מביאה ראשונה, ולכן כיוונה ברוח הקודש, ואמרה [בראשית ל"ח כ"ה] לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, אלה אותיות לאה, כלומר אתה בן לאה, ולכך עשיתי עמך מעשה לאה, למעך באצבע, ולכן נתעברתי:

שם כדי שלא תתעבר ותכחיש יופיה. כתב הרב עיון יעקב ז"ל, שמעתי מקשים, למה לא בעל ער ביאה ראשונה, כיון שאין האשה מתעברת מביאה ראשונה, ודוחק לומר שלא ידע מזה הדבר, או שהיה חושש אולי מיעכה באצבע, וצ"ע, עכ"ל. ונראה לי לפי דברי פחד יצחק הנזכרים לעיל, דהנולדים בשישי על הרוב לא ימצאו להם בתולים, לכך חשב אולי נולדה בשישי, ולכן תתעבר מביאה ראשונה, כי ידוע מה שאמרו המפרשים הטעם דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, משום שיש לה אותה שעה צער עקרת דם בתולים. ועוד נראה לי בס"ד הטעם שלא בעל ביאה ראשונה, שעדיין בתוליה בתוכה, כדי שיהיה לבו בטוח תמיד שאינה מזנה תחתיו, כיון דהפתח עודנו סתום, ובאופן אחר נראה לי בס"ד שלא רצה שתדע שיש דרך אחר ומקום אחר לבעול שם, אלא תחשוב כך הוא דרך כל הארץ, וכל הנשים נבעלות במקום זה:

2. בן יהודע על יבמות דף לד/ב

ובזה תתורץ בס"ד קושיא אחרת דמקשים העולם, איך יהודה שכב עם כלתו וילדה לו בנים, ותירצו דקודם מתן תורה היה היבום נוהג בקרובים, והוא היה הקרוב יותר, ונמצא שלא נעשה הדבר באיסור, וגם היא שהיתה יודעת שהוא חמיה לא עבדה איסורא כנזכר בדברי קדשם, ובה נחא, דלא היתה נחשבת כלתו כיון דלא קנו אותה בניו בביאה, דשניהם באו שלא כדרכה, ואין בני נח קונים לאשה אלא בביאה, ואם כן היא נכרית ליהודה: